

Jolanta Sobielga

Biblioteka Główna Politechniki Świętokrzyskiej w Kielcach

bibjs@tu.kielce.pl

Konferencja naukowa „Biblioteka naukowa w świecie cyfrowym i analogowym”, Kielce-Ameliówka, 13-14 września 2022 r.

Streszczenie: Relacja z ogólnopolskiej konferencji naukowej „Biblioteka naukowa w świecie cyfrowym i analogowym”, zorganizowanej przez Bibliotekę Główną Politechniki Świętokrzyskiej, która odbyła się w dniach 13-14.09.2022 r. w Ameliówce k. Kielc. Spotkanie bibliotekarzy w rzeczywistej, niewirtualnej przestrzeni, umożliwiło wymianę opinii, uwag, spostrzeżeń i doświadczeń na temat zmian w bibliotekach zachodzących pod wpływem technologii informacyjnych.

Słowa kluczowe: biblioteki naukowe, biblioteki akademickie, technologie informacyjne, zasoby cyfrowe, zasoby sieciowe, elektroniczne usługi informacyjne, usługi biblioteczne, komunikacja elektroniczna, komunikacja, kompetencje bibliotekarzy akademickich, konferencje

Ameliówka koło Kielc, położona na zboczu Dąbrówki, jest nie tylko piękną i pełną uroku okolicą w Górach Świętokrzyskich, ale również doskonałym miejscem do organizacji różnego rodzaju wydarzeń. Spokój, cisza i bliskość dzikiej natury to niewątpliwie atuty tego miejsca. W tych malowniczych okolicznościach odbyła się w dniach 13-14.09.2022 r. ogólnopolska konferencja naukowa pod hasłem „Biblioteka naukowa w świecie cyfrowym i analogowym”, zorganizowana przez Bibliotekę Główną Politechniki Świętokrzyskiej, pod patronatem EBIB. Sponsorami tego wydarzenia były znane w środowisku bibliotekarskim firmy: ARFIDO – świadcząca usługi z zakresu ochrony zbiorów oraz projektowania i wdrażania systemów i urzędów do wypożyczania zbiorów, opartych na technologii RFID; EBSCO – dostawca naukowych baz danych, elektronicznych książek i czasopism oraz powszechnie funkcjonującej w bibliotekach naukowych multiwyszukiwarki EBSCO Discovery Service; oraz PWN S.A. – twórca polskiej biblioteki cyfrowej IBUK Libra.

Przemiany wywołane technologiami informacyjnymi, które rozpoczęły się w bibliotekach w połowie lat 90., przekształciły je z systemów stricte analogowych w hybrydy z przewagą obiektów cyfrowych i elektronicznych. Dziś, po ponad 20 latach obecności w bibliotekach technologii informacyjnych widać, jak bardzo zmieniły się współczesne systemy biblioteczne w zakresie „nowych” usług, realizując „stare” funkcje zgodnie z oczekiwaniami i wymaganiami „pokolenia sieci”.

Konferencję zainaugurował Prorektor ds. Studenckich i Dydaktyki prof. dr hab. Artur Maciąg, kreśląc wizerunek Uczelni i zachodzące w niej w ostatnich latach zmiany. W ciągu dwóch sesji konferencyjnych wygłoszono 12 referatów. Ich autorzy w różnorodny sposób przedstawiali zagadnienia dotyczące: zasobów bibliotek naukowych w erze cyfrowej, e-usług bibliotecznych, e-komunikacji i e-narzędzi obecnie stosowanych w bibliotekach naukowych.

O nowoczesnych formach komunikowania się na różnych płaszczyznach i na różnych poziomach – (użytkownik-pracownik, użytkownik-użytkownik, pracownik-pracownik) – szeroko wypowiedzieli się: Stanisława Pietrzyk-Leonowicz i Katarzyna Weinper w referacie *Nowe formy i narzędzia komunikacji w zarządzaniu biblioteką akademicką* oraz Ireneusz Bojanowski w referacie *Social Media w kreowaniu komunikacji z czytelnikiem*. Z wystąpień wynikało, że obecność bibliotek w mediach społecznościowych, tworzenie zespołów odpowiadających za przygotowanie treści do tych mediów, wdrażanie w bibliotekach nowych metodyk komunikowania się (SCRUM), jak również wykorzystanie do komunikacji nowych narzędzi (np. Slack) i platform (np. Clickmeeting, Zoom, Webex) staje się obecnie w bibliotekach normą a nie innowacją.

Ciągle poszerzające się zasoby cyfrowe i nowe e-usługi związane z ich wykorzystaniem były tematem wystąpień Anny Bogowskiej z Biblioteki UMCS, Anny Strojnej-Krzystanek i Krystyny Wiatr z Biblioteki Politechniki Krakowskiej, a także Ewy Witkowskiej i Wiesława Wróbla z Biblioteki Uniwersytetu w Białymstoku oraz Agnieszki Młodziej-Stybel z Biblioteki CIOP-PIB. Zarówno nowe technologie, jak i pandemia, ograniczająca dostęp do zasobów w wersji tradycyjnej, wymusiły wprowadzenie nowych e-usług. Bibliotekarze, wychodząc naprzeciw potrzebom czytelników i zachowując pandemiczne obostrzenia, przygotowywali często nową ofertę e-usług. Na przykład Biblioteka Politechniki Krakowskiej zaproponowała studentom listę polecanych podręczników, których większość stanowią wydania cyfrowe dostępne w repozytorium Politechniki Krakowskiej oraz w polskich i zagranicznych serwisach i bazach. Natomiast Biblioteka Uniwersytetu Szczecińskiego przygotowywała dla studentów materiały na wskazany temat, udostępniane w formie plików pdf. Popularne i ciągle rozwijające się e-usługi w bibliotekach to dołączanie do rekordów książek i czasopism spisów treści, tworzenie repozytoriów udostępniających publikacje naukowe pracowników uczelni, zwiększanie zasobów w bibliotekach cyfrowych, tworzenie i popularyzowanie otwartych zasobów edukacyjnych.

Zmienia się również oferta w zakresie usług szkoleniowych. Obecnie w większości bibliotek tradycyjną formę szkoleń zastąpiono szkoleniami online z wykorzystaniem różnego rodzaju platform internetowych przeznaczonych do webinarów i wideokonferencji. Propozycję nowej usługi „book a librarian” jako alternatywy dla szkoleń przedstawiła Danuta Stawińska w referacie *Wpływ kompetencji cyfrowych bibliotekarzy na funkcjonowanie biblioteki naukowej na przykładzie Biblioteki Głównej Uniwersytetu Szczecińskiego*. Referentka podkreśliła również fakt, że potrzeby obecnych użytkowników (pokolenia „kciuka i interfejsu”) wymuszają ciągły rozwój bibliotekarzy w zakresie kompetencji cyfrowych, komunikacyjnych i informacyjnych, a więc umiejętności zarządzania danymi, przetwarzania w chmurze, tworzenia treści cyfrowych, korzystania z multimedii, obsługi serwisów komunikacyjnych itd. Te i inne aktywności związane z ww. kompetencjami są niezbędne w funkcjonowaniu bibliotek i utrzymaniu wizerunku biblioteki jako nowoczesnej organizacji.

Bernardeta Iwańska-Cieślik z Biblioteki Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, która wystąpiła z referatem *Dawna książka i prasa w badaniach bibliotekarzy akademickich w latach 2016-2018 i ich obecność w przestrzeni sieciowej*, przeanalizowała publikacyjną aktywność bibliotekarzy akademickich i ich obecność w komunikacji naukowej. Prelegentka przedstawiła wyniki badań, jakie przeprowadziła na temat publikowania przez bibliotekarzy

prac dotyczących dziejów książki, bibliotek i prasy do 1945 r. oraz ich obecności w internecie, głównie poprzez repozytoria uczelniane, zakładanie profilów w portalach dla naukowców, rejestrację na stronie ORCID.

Interesujący i bardzo aktualny problem poruszyła Agnieszka Adamiec z Biblioteki Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie w swoim referacie *Dobre praktyki oznaczania otwartego dostępu w repozytoriach instytucjonalnych polskich uczelni technicznych*. Autorka zwróciła uwagę na szczegółowość informacji o otwartym dostępie w repozytoriach instytucjonalnych polskich bibliotek technicznych oraz zaprezentowała dobre zwyczaje w zakresie oznaczania otwartości z punktu widzenia prawa. Wyniki badań przeprowadzonych przez prelegentkę wskazują, że praktyka oznaczania otwartego dostępu w repozytoriach polskich uczelni technicznych nie jest jeszcze na zadowalającym poziomie.

Próbę odpowiedzi na pytanie, na jakim etapie zaawansowania we wdrażaniu innowacji i polityki transformacji technologicznych w zakresie realizowania polityki otwartej nauki są polskie biblioteki akademickie, podjęła Liliana Nalewajska z Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego w referacie *Transformacje bibliotek naukowych w erze cyfrowej – innowacyjność przestrzeni, technologii oraz rozwiązań strukturalnych i funkcjonalnych*. Opierając się na wynikach badań ankietowych, przeprowadzonych wśród bibliotek akademickich, autorka stwierdziła, że mimo gotowości bibliotek na wyzwania związane ze zmianami sposobu transferu wiedzy istnieje obawa zaniechania pełnienia podstawowych funkcji bibliotecznych. Ponadto większość bibliotek akademickich nie ma możliwości wprowadzenia innowacyjnych rozwiązań w zakresie otwartej nauki do swojej fizycznej przestrzeni, aby przekształcić je w *atrakcyjny komponent infrastruktury służącej edukacji i dydaktyce*¹.

Obecna sytuacja bibliotek jest wypadkową wpływu trzech czynników: technologii cyfrowych, kompetencji bibliotekarzy i wymagań obecnych użytkowników z pokolenia Z². Okres ostatnich dwóch lat był szczególny ze względu na perturbacje związane z pandemią. Zachwiało to równowagę w dotychczasowym hybrydowym modelu działalności bibliotek naukowych na rzecz dominacji rozwiązań cyfrowych. Pokazała to w swojej prezentacji Jolanta Sobielga z Biblioteki Głównej Politechniki Świętokrzyskiej. Referentka, wykorzystując dane i wskaźniki funkcjonalności bibliotek technicznych szkół wyższych z bazy AFBN (Analiza Funkcjonowania Bibliotek Akademickich), przedstawiła zmiany relacji pomiędzy procesami bibliotecznymi w formie analogowej i cyfrowej w latach 2013-2020. Badanie dynamiki procesów analogowych i elektronicznych wskazało na komplementarny kierunek rozwoju bibliotek, zaś analiza wskaźników – na wzrost poziomu wykorzystania zasobów elektronicznych przy dość powolnym rozwoju procesów analogowych.

¹ NALEWAJSKA, L. Transformacje bibliotek naukowych w erze cyfrowej – innowacyjność przestrzeni, technologii oraz rozwiązań strukturalnych i funkcjonalnych. W: *Biblioteka naukowa w świecie cyfrowym i analogowym. Konferencja naukowa 13-14 września 2022 roku, Kielce (Ameliówka)*. Kielce : [Wydawnictwo Politechniki Świętokrzyskiej], 2022, s. 106. ISBN 9788366678293.

² Pokolenie ludzi urodzonych po 1995 r., dorastających w świecie nowoczesnych technologii.

Il. 1. Uczestnicy konferencji „Biblioteka naukowa w świecie cyfrowym i analogowym”
Fot. Mariusz Karbownik

Wszystkich zainteresowanych tematyką zaprezentowanych na konferencji referatów zapraszamy do lektury publikacji *Biblioteka naukowa w świecie cyfrowym i analogowym. Konferencja Naukowa 13-14 września 2022 roku*, która została przekazana w ramach wymiany międzybibliotecznej do wielu bibliotek akademickich. Zakup publikacji jest możliwy w [Wydawnictwie Politechniki Świętokrzyskiej](#)³.

Bibliografia:

1. NALEWAJSKA, L. Transformacje bibliotek naukowych w erze cyfrowej – innowacyjność przestrzeni, technologii oraz rozwiązań strukturalnych i funkcjonalnych. W: *Biblioteka naukowa w świecie cyfrowym i analogowym. Konferencja naukowa 13-14 września 2022 roku, Kielce (Ameliówka)*. Kielce : [Wydawnictwo Politechniki Świętokrzyskiej], 2022, s. 91-106. ISBN 9788366678293.

SOBIELGA, J. Konferencja naukowa „Biblioteka naukowa w świecie cyfrowym i analogowym”, Kielce-Ameliówka, 13-14 września 2022 r. *Biuletyn EBIB* [online]. 2022, nr 6(207), O otwartości w bibliotekach. [Dostęp 30.12.2022]. ISSN 1507-7187. Dostępny w: <http://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/826>.

³ Odesłanie do strony internetowej przedstawia wersję aktualną w dn. 10.10.2022 r.